

Koncepce řešení problematiky bezdomovectví v MČ Praha 12

Zpracovala Ing. Radmila Kapsná ve spolupráci s Odborem sociálních věcí Úřadu městské části Praha 12 a místostarostou Mgr. Zbyňkem Boublíkem za podpory členů Komise Rady MČ Praha 12 pro prevenci sociálně patologických jevů.

Nástin řešení problematiky bezdomovectví v MČ Praha 12

v kontextu Konceptce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze v letech 2013-2020 a Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020

Úvodní slovo

Tento podkladový materiál představuje možný vývoj problematiky bezdomovectví na území MČ Prahy 12. Pro širší rozhled jsou v materiálu zařazovány výběry možných postupů řešení této problematiky na území celé Prahy i celé ČR.

Ambicí materiálu není být ryze odborným textem, ale spíše obecně informativním textem nastiňujícím řešení problematiky bezdomovectví na MČ Praha 12 z pohledu volených orgánů i obyvatel této městské části. Tento materiál není statickým dokumentem. Jeho obsah se v budoucnosti bude přizpůsobovat vývoji v této problematice a potřebám městské části Praha 12.

Městská část Praha 12 si uvědomuje, že rozhodující úlohu v otázce řešení bezdomovectví musí mít HMP. Snahou MČ Praha 12 je nicméně být HMP na tomto poli kvalifikovaným poradcem a spolupracujícím subjektem.

MČ Praha 12 si je vědoma, že stojí na počátku koncepčního přístupu řešení bezdomovectví. Proto se cílové pohledy městské části soustředí prozatím výhradně na úzký okruh reálných a realizovatelných aktivit.

Úvod do problematiky bezdomovectví:¹

Podle materiálu „Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR“ jsou bezdomovci lidé, kteří ztratili bydlení. Příčinou této ztráty může být chudoba nebo absence dovedností udržet si bydlení. Následkem ztráty bydlení se tito lidé dostávají do extrémního sociálního vyloučení ze společnosti.

Podle EU je bezdomovectví jedna z nejextrémnějších forem chudoby a sociálního vyloučení. Konceptce konstatuje, že bezdomovectví je proces od ohrožení ztráty bydlení, přes vlastní ztrátu bydlení, až po návrat k bydlení.

Konceptce návrhu řešení problematiky bezdomovectví HMP říká, že bezdomovci jsou trvalou součástí života všech metropolí. Praha se vyznačuje jejich vysokými počty, protože její pozice hlavního města bezdomovce přitahuje i z jiných regionů ČR, Slovenska, včetně imigrantů. **Cílem konceptce je minimalizace negativních dopadů bezdomovectví jak na bezdomovce, tak na ostatní občany a na celkovou kvalitu života ve městě.**²

¹ převzato z dokumentu Konceptce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020

² převzato z dokumentu Konceptce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

Nejčastější objektivní příčiny bezdomovectví:³

- 1) strukturální změny ve společnosti, zejména změny na trhu práce,
- 2) změny ve struktuře rodin,
- 3) nedostatečné zabezpečení podporovaného bydlení pro sociálně slabé, pro občany opouštějící ústavní zařízení a osoby se zdravotním postižením.

Subjektivní příčiny bezdomovectví:⁴

- 1) nezaměstnanost,
- 2) nízká úroveň vzdělání,
- 3) problémy v oblasti sociálních vztahů (rozvody),
- 4) závislost na návykových látkách,
- 5) zdravotní postižení (mentální i fyzické).

Rozevírání sociálních nůžek při celkovém růstu průměrné životní úrovně tento stav zřetelně zhoršuje.

Mezi hlavní úkoly patří:⁵

- 1) Doplnovat a rozvíjet služby pro bezdomovce, zimní ubytování, zdravotní péči, kapacity pro ženy či matky s dětmi, které jsou dnes hluboko pod potřebou.
- 2) Vytvářet předpoklady, aby razantně nenarůstal počet bezdomovců z obyvatel hlavního města Prahy akutně ohrožených bezdomovectvím především ve vztahu k jejich bytové situaci.
- 3) Promyšlená preventivní činnost za účelem snížení počtu bezdomovců a jejich konfliktnosti (od terénních programů zaměřených na ohrožené osoby, přes odborné sociální poradenství).
- 4) Především krátkodobé aktivity zaměřit na snížení počtu bezdomovců přebývajících na ulici v místech soustředění obyvatel města o polovinu současného stavu během následujících pěti let.
- 5) Rozvíjet návazné služby pro možnost návratu co největší části bezdomovců do obvyklého způsobu života.
- 6) Navrhnout spravedlivější rozdělení služeb pro bezdomovce na území hlavního města Prahy (kapacitu sociálních služeb pro bezdomovce), kterou musí jednotlivé správní obvody městských částí 1–22 na svém území akceptovat.
- 7) Dostatečné vybavení službami a kapacitami pro terénní přímou pomoc.
- 8) Připravit evidenční systém uživatelů sociálních služeb, který bude generovat údaje o počtu, pohybu a využívaných službách u jednotlivých uživatelů.

I mezinárodní organizace (Světová banka, Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci - FEANTSA, Evropský výbor pro sociální bydlení -

³ pře vzato z dokumentu Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie

⁴ převzato z dokumentu Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie

⁵ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

CECODHAS, Evropská sociální platforma a další) vytvářejí různé programy a postupy práce s bezdomovci. Přitom respektují potřebu diferencovaného přístupu k bezdomovcům.

Koncepce hlavního města Prahy navrhuje spojit síly hlavního města Prahy (jako kraje) a správní obvody městských částí Praha 1–22 (jako obce), a to plně v jejich kompetencích a finanční odpovědnosti.

Legislativní východiska⁶

ČR nemá v nynější podobě žádný zákon zaměřený na řešení problematiky bezdomovectví, existují pouze určité dílčí koncepce řešení problematiky, a to jak na celostátní, tak na celoměstské úrovni (hlavní město Praha). Proto není ani jednotný výklad pojmu bezdomovec. *(Pojem bezdomovec byl převzat z anglického „homeless“. V oblasti sociální práce jsou též používány další pojmy: „osoby bez přístřeší“, „osoby bez domova“, „lidé se zkušeností života bez domova“.)*

Jednotlivé zákony definují bezdomovce různě: např. jako osoby bez státní příslušnosti, jako osoby, jejichž adresa trvalého pobytu je adresa obecního úřadu, jako osoby bez přístřeší či jako osoby v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení – například sem spadají osoby podle dle paragrafu 2, odst. 6d), zákona č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi, osoby, které:

d) nemají uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že jsou osobami bez přístřeší

Pomoc bezdomovcům řeší legislativa z hlediska finanční podpory a z hlediska sociálních služeb:⁷

- 1) Sociální služby, včetně těch pro osoby bez přístřeší (bezdomovce), jsou stanoveny v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- 2) Poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi, je upraveno zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.
- 3) Státní sociální podpora v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, je zaměřena na podporu jiných okruhů osob (rodiny s dětmi, vlastník nebo nájemce bytu, který je hlášen k trvalému pobytu, atd.).
- 4) S touto problematikou souvisí i zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů (viz § 16 odst. 3 zák.).

Pro bezdomovce, zvláště ty, kteří mají daleko své trvalé bydliště, bývá obtížné na tyto dávky dosáhnout, sami raději rezignují a dávky nečerpají. K vyřízení dávek potřebují pomoc sociálního pracovníka (kurátora).

⁶ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

⁷ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

Základní strategická východiska koncepce HMP:⁸

- 1) Opatření a služby pro bezdomovce musí být co nejspravedlivěji rozloženy na území všech správních obvodů městských částí Praha 1–22.
- 2) Ideální kapacita sociálních služeb pro bezdomovce (nizkoprahové denní centrum, nizkoprahové noclehárny a azylové domy) je 30–50 uživatelů.
- 3) Opatření a služby musí být zacíleny na každého bezdomovce.
- 4) Služby pro bezdomovce musí obsahovat i intervenční charakter = účinná pomoc ke zvládnutí krizové situace.
- 5) Opatření a služby pro bezdomovce mají mít logiku a vytvářet provázaný celek.
- 6) Uskutečňování koncepčních aktivit musí ve své realizační fázi respektovat rozpočtovou realitu jak na úrovni hlavního města Prahy, tak i na úrovni jednotlivých městských částí.

Odhady počtu a struktury lidí bez domova a současná kapacita a potřeba služeb⁹

Koncepce uvádí, že podle sčítání bezdomovců v roce 2010 v HMP bylo kolem 4000 lidí bez domova. Těch, kteří žijí během dne především na ulicích v místech soustředění občanů a návštěvníků hlavního města Prahy (mluvíme o „zjevných“ bezdomovcích), je kolem 1500 osob, „skrytých“ bezdomovců (to jsou ti, kteří využívají více sociálních služeb, např. jsou ubytováni v azylových domech) v běžném provozu města pak asi 2500. V roce 2014 už bylo asi 6600 bezdomovců, z toho „zjevných“ 2500, a do roku 2020 je předpoklad nárůstu na 13000 bezdomovců, z toho 5000 „zjevných“. Trend nárůstu počtu bezdomovců je nepochybný. Koncepce služeb pro bezdomovce s ním musí počítat. Podle dostupných informací se na Praze 12 vyskytuje asi 100-150 bezdomovců.

Počty „potenciálních“ bezdomovců v hlavním městě Praze jsou odhadnutelné jen v základních obrysech. Jde především o jedince a domácnosti, které stojí těsně před ztrátou bydlení v souvislosti s dluhy za bydlení, neschopností splácet tyto i další dluhy. Tato situace se může týkat 5 až 10 tisíc domácností. Jejich propad do zjevného či skrytého bezdomovectví hrozí v poměrně krátkém čase a znamenal by sociální, ekonomickou i politickou hrozbu pro hlavní město Prahu. Přitom platí, že tyto vlivy v HMP zřetelně nabývají na váze a týkají se lidí s trvalým bydlištěm v Praze.

Mezi bezdomovci tvoří ženy asi 20%, ale jejich podíl roste. Podle trvalého bydliště je podíl lidí bez domova asi 40% z hlavního města Prahy, ostatní jsou ze všech krajů ČR (především Severočeského, Moravskoslezského a Středočeského), podíl osob ze Slovenska je kolem 7%, ostatní cizinci jsou zastoupeni menšími počty.

Mezi bezdomovci je více než 80% těch, kteří začali svou profesní dráhu ekonomickou aktivitou, jen 20% z nich nikdy nepracovalo. Mezi bezdomovci se vyskytují osoby všech stupňů vzdělání s tím, že převažují kategorie nejnižšího vzdělání.

⁸ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

⁹ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

Jedním z hlavních problémů je, že s prodlužováním trvání stavu bez domova klesá schopnost svou situaci zvládnout.

Pro bezdomovce po výkonu trestu či léčení závislostí je obvyklé, že neumí zvládat svou situaci.

Mladí lidé přicházející po nabytí plnoletosti z ústavní péče (dětských domovů) se vzhledem k poměrně slušné podpoře ze strany sociálně-právní ochrany dětí a sítě sociálních služeb do skupiny lidí bez domova příliš nerekrutují.

Učení se dovednostem ke zvládnutí základních životních situací patří mezi podstatné cíle práce s bezdomovci i v hlavním městě Praze.

Popis a kapacita zařízení pro ohrožené cílové skupiny osob¹⁰

Podle zákona č. 108/2006, o sociálních službách, jsou službami sociální prevence určenými pro ohrožené cílové skupiny osob:

Tabulka č. 1 kvantifikace registrovaných služeb a jejich kapacity na území hlavního města Prahy¹¹

Sociální služba	Počet zařízení	Kapacita zařízení lůžka
azylové domy	25	796
nízkoprahová denní centra	5	660
noclehárny	5	371
domy na půl cesty	5	42
terénní programy	21	174 kontaktů za den
sociální rehabilitace	52	152

Ovšem kapacita těchto služeb není ani nyní na území hlavního města Prahy dostačující.

Nejvíce je na území hlavního města Prahy třeba:

- 1) Příprava systému prevence vůči zvyšování počtu „zjevných“ bezdomovců.
- 2) Příprava koncepční soustavy aktivit, které postupně povedou k resocializaci větší části lidí bez domova.
- 3) Zabezpečit dostatečný počet míst v azylových domech včetně jejich dělení na azylové domy pro muže, ženy a ženy (páry) s dětmi.
- 4) Zabezpečit dostatečný počet nízkoprahových denních center s kapacitou kolem 30 osob rozprostřených po celém území HMP včetně komplexnosti vybavení (počty a kvalifikací terénních a zdravotnických pracovníků).

Oblast zdravotní péče a její hlavní problémové okruhy¹²

¹⁰ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

¹¹ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020 a aktualizováno

Poskytování zdravotní péče bezdomovcům je v ČR i v HMP podceňováno. To ale zvyšuje rizika spojená nejen se zhoršováním zdravotního stavu bezdomovců, ale i širší populace.

Bezdomovci vzhledem ke způsobu života trpí často chorobami kožními, horních cest dýchacích, různými parazity (vši, svrab), ale objevují se mezi nimi i nebezpečné infekční nemoci. Značná část bezdomovců trpí i duševními chorobami, které narůstají s délkou života bez domova.²

Hlavní problémové okruhy v oblasti zdravotní péče:

- 1) nedostatečné personální zajištění lékařské péče (praktiků i specialistů),
- 2) nedostatečné pokrytí zdravotní péče ošetrovatelské,
- 3) neexistence lůžek pro zdravotní péči,
- 4) chybějící zubní péče pro bezdomovce,
- 5) chybějící psychiatrická péče,
- 6) nedostatečná péče o hygienu a předcházení nemocem,
- 7) nedostatečný systém financování zdravotní péče o bezdomovce.
- 8) problematika financování regulačních poplatků u pohotovosti

Soustavná preventivní činnost by měla obsahovat:¹³

- 1) Péči o snižování váhy sociálního vyloučení prostřednictvím posilování vzdělanosti, výchovy k rodičovství, základních životních podmínek, případně i sociální pomoci, vše s cílem učení se odpovědnosti za svůj život. Zvláště u sociálně nejslabších obyvatel města.
- 2) Péči o možnosti uplatnění pro pozdní pubescenty a adolescenty v profesní i volnočasové oblasti, znovu s cílem učení se odpovědnosti za svůj život.
- 3) Koordinovanou péči o navrátilce z výkonu trestu, propuštěné z dětských domovů, problémové uživatele drog, dlouhodobě nezaměstnané a další skupiny nejvíce ohrožených propadem do dalšího deviantního chování ústícího v bezdomovectví.
- 4) Vytváření podmínek pro tvorbu tréninkových bytů včetně odborného sociálního poradenství pro zvládnutí samostatné odpovědné existence.
- 5) Cílenou bytovou politiku usilující o rovnováhu mezi akutními potřebami pro zajištění bydlení, možnostmi garancí za nájemné při ohrožení bydlení a nákladů na zajištění podmínek pro život v případě propadu do bezdomovectví.
- 6) Prohlubování reálných znalostí o struktuře, diferencích, možnostech a potřebách bezdomovců včetně potenciálních bezdomovců a dalších lidí ohrožených ztrátou střechy nad hlavou.

¹² převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

¹³ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

- 7) Koordinační aktivity spojující síly jak na úrovni Magistrátu hlavního města Prahy a jeho útvarů (odborů), tak mezi HMP a správními obvody městských částí, uvnitř MČ, mezi profesními i neziskovými organizacemi, které vstupují do preventivních aktivit proti růstu bezdomovectví v HMP.
- 8) Legislativní činnosti, které by umožňovaly maximální naplnění jednotlivých procesů preventivních aktivit.

Diferenciace služeb pro bezdomovce¹⁴

Bezdomovce můžeme rozdělit do několika skupin z hlediska resocializace:

- 1) Na ty, kteří jsou schopni se resocializovat a vrátit se trvale do většinové společnosti.
- 2) Na ty, kteří v resocializaci dosáhnou jen na stupeň dočasného bydlení.
- 3) Na ty, kteří resocializace nejsou vůbec schopni.

Pro první skupinu hlavní město Praha nemá žádné možnosti pro návrat zpět. Hlavní město Praha není prakticky vůbec vybaveno tréninkovými a sociálními byty ani nástroji pro jejich utváření, obsluhu a využití jako základu pro resocializaci bezdomovců. Touto problematikou se zabývá i připravovaný zákon o sociálním bydlení.

Jako vhodné řešení se v oblasti akutní péče o bezdomovce jevílo zavedení jednotného průkazného evidenčního systému lidí bez domova využívajících akutní služby. Evidenční systém měl dle Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví HMP obsahovat základní informace o počtu (kolik osob služby využívá), struktuře (jde-li o muže, ženy, jsou-li mladí, středního věku nebo věku důchodového) a využívání jednotlivých služeb. Systém se však vzhledem k ochraně osobních a citlivých údajů nepodařilo realizovat. Jeho vznik by navíc podléhal schválení Úřadu pro ochranu osobních údajů a dále dobrovolnému souhlasu klientů s vedením a sdílením údajů.

Návrh koncepčních aktivit HMP do roku 2020¹⁵

V oblasti prevence před ztrátou bydlení:

- 1) Upřednostňovat bydlení s podporou pro cílovou skupinu matky s dětmi, které by kapacitně pokrývalo celé území hlavního města Prahy (jedná se o bydlení v bytě).
- 2) Realizovat přípravu a budování sociálních bytů založených na projednaných a kofinancovaných garancích (hlavního města Prahy, městských částí, příspěvkových organizací a nestátních neziskových organizací).
- 3) Rozšířit síť tréninkových bytů na území hlavního města Prahy.

¹⁴ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

¹⁵ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

V oblasti sociálních služeb:

- 1) Posílit terénní programy včetně mobilního servisu po celém území HMP cca o 50% a rozvíjet v rámci terénní služby sociální práce.
- 2) Zřídit alespoň dvě nízkoprahová denní centra v lokalitách s velkou koncentrací bezdomovců.
- 3) Zřídit azylový dům i pro důchodce a invalidy, včetně bezbariérového.
- 4) Založit flexibilní systém sítě sociálních služeb pro bezdomovce (v souladu se SPRSS) na základě validních statistických dat a sledovaných trendů (aktivně pracovat např. s TCost-benefit analýzou, SWOT analýzou aj.).

V oblasti zdravotní péče:

- 1) Podporovat zdravotní ošetrovatelskou službu terénních programů včetně mobilní služby a návazných preventivních programů (vyhledávání nemocných tuberkulózou, očkování proti virové hepatitidě a poradenství na návaznou lékařskou péči).
- 2) Zřídit ordinaci zubaře.
- 3) Zřídit ambulantní zdravotnické zařízení.

V oblasti návazných služeb:

- 1) Motivovat bezdomovce k začlenění do společnosti.
- 2) Podporovat sítě tréninkových dílen a pracovišť pro bezdomovce a bývalé bezdomovce na úrovni městských částí a nestátních neziskových organizací.
- 3) Podporovat vznik a rozvoj sociálních firem, které budou pracovat s cílovou skupinou lidí bez domova.
- 4) Dotačně podpořit provoz tréninkových pracovišť a systém veřejných prací pro lidi ohrožené bezdomovectvím.

V oblasti dalších aktivit:

- 1) Vytvořit vhodné formy vzdělávacích programů pro pracovníky v oblasti práce s bezdomovci (nestátní neziskové organizace, orgány státní správy a samosprávy, policie České republiky a Městská policie).
- 2) Vytvořit na úrovni HMP vzdělávací semináře pro novináře na téma bezdomovectví.

Rozložení sociálních služeb pro bezdomovce na území správních obvodů městských částí Praha 1–22¹⁶

V koncepci HMP se konstatuje, že je malá spolupráce se **správními obvody městských částí Praha 1–22** jak na úrovni prevence, tak i na úrovni poskytování služeb bezdomovcům.

¹⁶ převzato z dokumentu Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze 2014 -2020

HMP rozlišuje dvě kategorie služeb pro bezdomovce:

- 1) Nízkoprahové služby – **nízkoprahová denní centra s terénními programy** situovaná doposud převážně do centrálních městských částí.
- 2) Ostatní služby - **azylové domy a noclehárny** – mohou být situovány na území celé Prahy.

Snahou HMP do budoucna je služby pro bezdomovce rozprostřít nejen v centrálních, ale i dalších oblastech města.

Současná podoba pomoci bezdomovcům na Praze 12

Na území naší městské části se na poskytování sociálních služeb lidem bez domova podílí nezisková organizace NADĚJE, Centrum sociálních služeb Praha a Farní Charita.

Farní Charita poskytuje bezdomovcům v objektu situovaném v Tyršově čtvrti ošacení a obutí. Dobrovolníci organizace zde pracují vždy ve čtvrtek od 16:00 do 17:30 hodin.

Centrum sociálních služeb Praha provozuje azylový dům pro ženy v Amortově ulici.

Nezisková organizace **NADĚJE** poskytuje bezdomovcům **pěší terénní sociální službu**, která spočívá v tom, že dva pracovníci NADĚJE (pracovník v sociálních službách/zdravotník) v dané lokalitě vyhledávají bezdomovce a poskytují jim informace o možných službách (nízkoprahová denní centra, noclehárny, azylové domy, lékaři) případně i pomoc při základním zdravotnickém ošetření či zařídí převoz do zdravotnického zařízení nebo návazné sociální služby. Dále poskytuje **tzv. mobilní sociální službu**, kde ve speciálně upraveném autě poskytují pracovníci NADĚJE (sociální pracovník a pracovník v sociálních službách/zdravotník) příchozím bezdomovcům poradenskou službu a základní pomoc při zdravotnickém ošetření (pomoc při ošetření ran, kontrola parazitárního onemocnění, ve vážnějších případech odvoz k lékaři či do nemocnice). Bezdomovci také na mobilním stanovišti dostanou teplý čaj, potravinovou pomoc (např. dva krajíce chleba se salámem), spodní prádlo a ponožky. Případně podle potřeby bezdomovců i jiné oblečení, které mu dle přání příště dovezou. Tuto službu NADĚJE provozuje na území Prahy 12 u sběrného dvora na ulici Generála Šišky pravidelně každou středu od 12:30 do 14:00.

S městskou částí Praha 12 například rovněž spolupracují Armáda spásy, Arcidiecézní Charita, ČČK, Proxima Sociale a další organizace dle specifických potřeb klientů.

Výše jmenované organizace spolupracují se sociální kurátorkou Odboru sociálních věcí Úřadu městské části Praha 12, která koordinuje poskytování sociálních služeb a realizuje činnosti sociální práce (odborné sociální poradenství, krizová a situační intervence, zprostředkování adekvátních služeb včetně náhradního bydlení, pomoc s vyhotovením nových osobních dokladů, ve spolupráci s Úřadem práce pomáhá klientům s evidencí uchazečů o zaměstnání s následným uplatněním nároku na přiznání a výplatu dávek hmotné nouze atd.). Jmenovaná opatření následně vedou k řešení nepříznivé sociální situace a k sociálnímu začleňování.

Pohled organizace Naděje na stávající podobu sociálních služeb pro bezdomovce v Praze 12

NADĚJE prováděla v období od 1. 10. do 31. 12. 2014 šetření potřebnosti terénní sociální práce a mobilní sociální služby pro osoby bez přístřeší na území naší městské části. Z tohoto šetření vyplývá, že na území městské části Prahy 12 se bezdomovci přes den vyskytují hlavně v oblasti zastávek MHD a na lavičkách u obchodních center. K přespávání nejvíce využívali stan, kůlnu nebo boudu na místech ulic Vazovova, Generála Šišky, Levského či Československého exilu a též v lokalitě Modřanské rokly. Bez jakékoliv ochrany byli na místech Kamýk, Nad Beláří a Belárie. Velmi často přespávali na vlakovém nástupišti Nádraží Modřany nebo v podchodu Generála Šišky-Vitošská. Vzhledem k časté migraci těchto osob dochází ke střídání jejich „příbytků“.

Mobilní sociální službu využívá kolem 12 bezdomovců. O nabídku sociálního poradenství nejeví bezdomovci velký zájem. Nejvíce využívají mobilní službu bezdomovci v těsném kontaktu stanoviště mobilní služby.

Další možný vývoj sociálních služeb pro lidi bez domova v Praze 12

Organizace **NADĚJE navrhuje zřídit druhé místo Mobilní sociální služby pro bezdomovce**, kteří se zdržují v oblasti vzdálenější od současného stanoviště. Zřízení nového stanoviště Mobilní sociální služby doporučuje i Koncepce HMP, stejně jako **posílit terénní sociální program ještě alespoň o jeden den v týdnu**. Mobilní službu kontaktují osoby bez přístřeší i z jiných městských částí.

Předpokládaný odborný odhad navýšení finančních prostředků pro tyto dvě služby (další místo Mobilní sociální služby pro bezdomovce a posílení terénního programu) činí 200 000 Kč ročně.

Dále **NADĚJE doporučuje zřídit i tzv. Nízkoprahové denní centrum**, kde by mohly osoby bez domova dostat i teplé jídlo, lékařské ošetření včetně zubní ordinace, což doporučuje i Koncepce HMP. V Nízkoprahovém denním centru je i lepší prostředí pro práci sociálního pracovníka při vedení rozhovorů s bezdomovci o jejich potřebách a životních prioritách. V současné době se na území naší MČ hledá vhodná lokalita pro umístění nízkoprahového denního centra, aby byla pro cílovou skupinu dobře dostupná.

Odhad ročních nákladů na provoz nízkoprahového denního centra ¹⁷

Denní kapacita klientů: 30-50 osob

Přehled zaměstnanců

Pracovní pozice	Úvazek
Vedoucí/sociální pracovník	1,0

¹⁷ Zpracoval Jan Kadlec, 28. 5. 2015

Sociální pracovník	1,0
Pracovník v sociálních službách	2,5
Zdravotní sestra	1,0
Celkem úvazků	5,5

Roční předpoklad provozních nákladů

Osobní náklady vycházejí z výše uvedeného personálního zajištění. Při výpočtu nákladů na energie vycházíme z podobně velkého zařízení, které je vytápěno ústředním topením napojeným na plynový kotel. Ostatní položky jsou hrubým odhadem, protože jsou závislé na konkrétním prostoru, reálném počtu klientů apod. V rozpočtu není zahrnuta výše nájemného a výše investice na přípravu a vybavení prostor.

Položky	Částka v Kč
Osobní náklady, vč. zákonných odvodů a pojištění	2 100 000
Materiálové náklady (nezahrnuje předpoklad darů ve výši 500 000 Kč)	300 000
Energie	140 000
Opravy a udržování, služby, pojištění apod.	120 000
Správa projektu (účetnictví, metodické vedení, zásobování apod.)	600 000
CELKEM	3 260 000

Náklady na sociální služby městská část Praha 12 hradí z finančních toků hlavního města Prahy a případně z dotačních titulů EU.

Vybrané pasáže nastiňující přístupy MČ Praha 12 k otázkám bezdomovectví obsažené v dokumentu „Komunitní plán rozvoje sociálních služeb na území městské části Praha 12 v letech 2015 – 2020“

4. Strategie pro rozvoj a fungování sítě sociálních služeb v letech 2015 - 2020

Strategická část plánu obsahuje prioritní oblasti, které jsou rozděleny dle cílových skupin. V konkrétní oblasti je vždy popsána vize, popis cílové skupiny, strategický cíl, dílčí cíle a opatření k naplňování. Tento způsob členění je nejvhodnější vzhledem k historii komunitního plánování v městské části Praha 12.

Dílčí cíl / Opatření 1.1.2	Podpora dostupnosti azylového bydlení § 57
Časový rámec	2015 – 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>
Realizace	<i>Konkrétní poskytovatel sociální služby dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora dostupnosti pobytové služby azylového bydlení a zachování stávajících kapacit ▪ zajištění odborné pomoci a podpory lidem – převážně rodinám s dětmi, kteří se ocitnou v obtížné životní situaci spojené se ztrátou bydlení
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ existence 3 poskytovatelů sociální služby azylové domy dle §57 na území MČ Praha 12 ▪ zachování kapacity ▪ klienti mají informace, znají zdroje pomoci ▪ klienti mají zázemí na určitou dobu ▪ MČ Praha 12 bude iniciovat vznik většího počtu míst v azylových domech pro muže/páry s dětmi – viz opatření EKN 3.2.1. krajské strategie MHMP
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ změna v rodině klienta (zlepšení situace v rodině) ▪ kapacita (návštěvnost, počet klientů za rok, počet poskytnutých úkonů, počet individuálních plánů, otevírací doba)
Soulad s krajskou strategií SPRSS na území HMP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora RDM, které se ocitnou v nepříznivé sociální situaci z důvodu ztráty bydlení (opatření RDM 3.2.) ▪ navýšení finanční podpory u AD pro rodiče s dětmi a podpora pobytových soc.služeb krizové pomoci pro rodiče s dětmi (Aktivita RDM 3.2.1) ▪ zvýšit kapacity AD pro matky (páry) s dětmi (opatření EKN 3.2.1)

Dílčí cíl / Opatření 1.1.3	Podpora krizové pomoci § 60
Časový rámec	2015 – 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>
Realizace	<i>Konkrétní poskytovatel sociální služby dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb</i>

Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zachování kapacity služby krizové pomoci ve formě ambulantní i pobytové (pro rodiče/páry s dětmi a dospělé) ▪ podpora poskytování služby pro řešení případů dětí se syndromem CAN, vč. problematiky SPO ▪ rozvoj/vybudování pobytové služby krizové pomoci pro děti mladší 18 let s akutní pomocí psychologa
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ je poskytnuto bezpečné zázemí na omezenou dobu (<i>krátkodobé ubytování</i>) a okamžitá pomoc v krizové situaci ▪ vytvoření řešení pro zajištění / vybudování nové služby krizové pomoci pro umístění dětí mladších 18 let na alespoň 24 hodin ve vhodných prostorách ve spolupráci s MHMP ▪ rodina / klienti znají zdroje pomoci, orientují se v problému, znají způsoby řešení
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kapacita (počet klientů, počet úkonů, otevírací doba) ▪ zlepšení situace klientů
Soulad s krajskou strategií SPRSS na území HMP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora rodiny, dětí a mládeže v krizi formou OSP a SAS pro rodiny s dětmi zaměřených na oblast sociálně-ekonomickou, zdravotní a sociálně-psychologickou (opatření RDM 3.1) ▪ podpora sociálních služeb krizová pomoc, telefonická krizová pomoc, azylových domů a odborného sociálního poradenství (opatření KTČ 2.2)

Dílčí cíl/ Opatření 1.1.6	Podpora terénních programů pro děti a mládež § 69
Časový rámeček	2015 - 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>
Realizace	<i>Konkrétní poskytovatel sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb a standardů České asociace streetwork (ČAS)</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vyhledávání a zajištění odborné pomoci a podpory neorganizovaným dětem a mládeži, kteří se ocitnou v obtížné životní situaci ▪ působit směrem ke snížení rizikového chování vhodnými metodami sociální práce ▪ zajištění přístupu k informacím a podpory v každodennosti (preventivní působení, podpora při řešení rodinných a školních problémů, každodenní problémy) ▪ podporovat zajištění této služby v rámci fungujících NZDM ▪ podpora virtuálního terénu „E-terén“ (zaměřit se na oblast sociálních sítí)
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ služba umí reagovat, má zmapované aktuální trendy a problematické oblasti rizikového chování na území MČ Praha 12 ▪ navýšení kapacity terénních pracovníků a rozšíření terénního programu do dalších lokalit Prahy 12, kde je identifikován nárůst této cílové skupiny

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pravidelný přehled z monitoringu rizikových jevů v lokalitě ▪ zajištění dlouhodobé nájemní smlouvy pro poskytovatele služby ▪ uživatelé znají rizika svého jednání a chování a ví, kam se mohou obrátit v problémové situaci
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ počet uživatelů ▪ počet kontaktů, poskytnutých úkonů ▪ počet terénních pracovníků ▪ počet lokalit, do kterých terénní pracovník dochází ▪ snížení míry vandalismu, rizikového chování a kriminality ▪ rozsah poskytování služeb ▪ přehled rizikových jevů v lokalitě v pravidelných intervalech ▪ <u>přehled návazných rizikových jevů souvisejících s cílovou skupinou a nad rámec cílové skupiny (bezdomovci, drogy, stříkačky, opuštěné budovy)</u> ▪ závěrečná zpráva (evaluace kvality a efektivity služby) 1x ročně
Soulad s krajskou strategií SPRSS na území HMP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nastavení účinné pomoci pro rodiny, děti a mládež v nepříznivé sociální situaci (priorita RDM3) ▪ vyjádření potřeby služby na území prostřednictvím finanční podpory z rozpočtu MČ minimálně ve výši 3% rozpočtu dané služby

Dílčí cíl / Opatření 4.1.1	Podpora Odborného sociálního poradenství § 37
Časový rámec	2015 – 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>
Realizace	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Konkrétní poskytovatel sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb</i> ▪ <i>ÚMČ Praha 12</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zajistit poskytování sociální služby OSP občanům v obtížné životní situaci, kteří nejsou schopni ji sami řešit ▪ služby odborného sociálního poradenství dále rozvíjet a podporovat vzhledem k vysoké kvalitě poradenství v lokalitě ▪ podpora dluhového poradenství, poradenství v oblasti rodinných a mezilidských vztahů, sociální pomoci, bydlení
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ služba umí reagovat, má zmapované aktuální trendy a problematické oblasti ▪ občané znají zdroje pomoci, práva a povinnosti, způsoby řešení situace, vědí, kam se obrátit, orientují se v problému
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kapacita (návštěvnost, počet uživatelů za rok, počet poskytnutých úkonů, záznamy z konzultací) ▪ otevírací doba ▪ zlepšení situace uživatelů
Soulad s krajskou strategií SPRSS na	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Podpora a účinná pomoc formou sociálních služeb pro bezdomovce (priorita BEZ3)</u>

území HMP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora a účinná pomoc formou sociálních služeb pro osoby v krizi a oběti trestných činů (priorita KTČ2)
------------------	--

Dílčí cíl / Opatření 4.1.2	Podpora dostupnosti azylového bydlení § 57
Časový rámec	2015 – 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>
Realizace	<i>Konkrétní poskytovatel sociální služby dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora dostupnosti pobytové služby azylového bydlení a zachování stávajících kapacit ▪ zajištění odborné pomoci a podpory lidem, kteří se ocitnou v obtížné životní situaci ▪ podpora služeb ve spolupráci s jinými MČ a MHMP
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ existence 3 poskytovatelů sociální služby azylové domy dle §57 na území MČ Praha 12 ▪ zachování kapacity ▪ klienti mají informace, znají zdroje pomoci ▪ klienti mají zázemí na určitou dobu
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ změna / zlepšení u klienta ▪ kapacita (návštěvnost, počet klientů za rok, počet poskytnutých úkonů, počet individuálních plánů, otevírací doba)
Soulad s krajskou strategií SPRSS na území HMP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podpora a účinná pomoc formou sociálních služeb pro bezdomovce (priorita BEZ3) ▪ podpora a účinná pomoc formou sociálních služeb pro osoby v krizi a oběti trestných činů (priorita KTČ2)

Dílčí cíl / Opatření 4.1.3	Podpora krizové pomoci § 60
Časový rámec	2015 – 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>
Realizace	<i>Konkrétní poskytovatel sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zachování provozu služby krizové pomoci ve formě ambulantní i pobytové tým, kteří přišli o zázemí nebo jim situace neumožňuje žít v jejich domácím prostředí

Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ je poskytnuto bezpečné zázemí na omezenou dobu (krátkodobé ubytování) a okamžitá pomoc v akutní krizové situaci ▪ uživatelé znají zdroje pomoci, orientují se v problému, znají způsoby řešení ▪ zlepšení v nepříznivé sociální situaci uživatelů
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kapacita (počet uživatelů, počet úkonů, otevírací doba)
Soulad s krajskou strategií SPRSS na území HMP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora a účinná pomoc formou sociálních služeb pro bezdomovce (priorita BEZ3) ▪ podpora a účinná pomoc formou sociálních služeb pro osoby v krizi a oběti trestných činů (priorita KTČ2)

Dílčí cíl / Opatření 4.1.4	Podpora zajištění terénního programu pro osoby bez přístřeší § 69
Časový rámeček	2015 – 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>
Realizace	<i>Konkrétní poskytovatel sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora zajištění terénního programu pro osoby bez přístřeší na území MČ Praha 12 ▪ formou terénní sociální práce zajištění základních služeb pro osoby bez přístřeší (sociální poradenství, základní materiální pomoc, doprovod a převoz, pomoc při základním zdravotnickém ošetření)
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ terénní program bude probíhat 1x týdně na předem vytipovaných místech na území MČ Praha 12 ▪ snížení rizik u osob bez přístřeší, ochrana společnosti před důsledky negativních jevů, které provází tuto cílovou skupinu
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ počty hodin terénní práce ▪ počet kontaktů s uživateli ▪ počet ošetření
Soulad s krajskou strategií SPRSS na území HMP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora a účinná pomoc formou sociálních služeb pro bezdomovce (priorita BEZ3)

Dílčí cíl / Opatření 7.1.1	Podpora odborného sociálního poradenství § 37
Časový rámeček	2015 – 2020
Zodpovědnost:	<i>Příslušný radní pro sociální oblast</i>

Realizace	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Konkrétní poskytovatel sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních, v platném znění splňující veškerá kritéria dle standardů sociálních služeb</i> ▪ <i>ÚMČ Praha 12</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zajistit poskytování sociální služby odborného sociálního poradenství převážně osobám v obtížných životních situacích, které je nejsou schopny samy řešit ▪ služby odborného sociálního poradenství dále rozvíjet a podporovat vzhledem k vysoké kvalitě poradenství v lokalitě ▪ podpora dluhového poradenství, rodinných a mezilidských vztahů, sociální pomoci, bydlení
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fungující služby ▪ služba umí reagovat / má zmapované aktuální trendy a problematické oblasti ▪ občané znají zdroje pomoci, práva a povinnosti, způsoby řešení situace, vědí kam se obrátit, orientují se v problému
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kapacita služby ▪ kapacita (návštěvnost, počet uživatelů za rok, počet poskytnutých úkonů, záznamy z konzultací) ▪ otevírací doba ▪ zlepšení nepříznivé sociální situace uživatelů

Dílčí cíl / Opatření 7.2.1	Podpora dostupnosti sociálního bydlení
Časový rámec	v souladu se schválením zákona o sociálním bydlení
Zodpovědnost:	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Příslušný radní pro sociální oblast</i> • <i>Příslušný radní pro oblast bydlení</i>
Realizace	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ÚMČ Praha 12</i> • <i>MHMP</i> • <i>MPSV</i>
Popis aktivit	<ul style="list-style-type: none"> ▪ po zpracování zákona o sociálním bydlení na národní úrovni implementovat činnosti týkající se povinnosti obce ▪ spolupráce s MHMP
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MČ Praha 12 je připravena reagovat na implementaci činností ▪ souvisejících se zahájením platnosti zákona o sociálním bydlení s důrazem na potřeby konkrétních obyvatel MČ Praha 12
Monitorovací indikátory	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vznik ad hoc pracovní skupiny ▪ navržený postup implementace

Zdroje:

- 1) Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie
- 2) Koncepce návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze v letech 2013-2020
- 3) Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020
- 4) Souhrnná zpráva projektu terénní sociální práce a mobilní sociální služba pro osoby bez přístřeší na území městské části Praha 12 za období od 1. 10. do 31. 12. 2014
- 5) Komunitní plán rozvoje sociálních služeb na území městské části Praha 12 v letech 2015-2020
- 6) Návrh koncepce dostupného bydlení pro osoby v bytové nouzi, dohledatelné na www.mpsv.cz
- 7) Odhad nákladu na provoz nízkoprahového centra zpracoval Jan Kadlec

PhDr. Daniela Rázková
starostka

Robert Králíček
zástupce starostky